

جمهوری اسلامی ایران و هم ادبیات انقلابی - امام خمینی (ره) برای خوانندگان تاجیک منظور گردید، که می‌توان گفت از همین ایام برای انتشار شعر شاعران دوره انقلاب اسلامی و آشنایی جامعه فرهنگی کشور تاجیکستان با ادبیات این دوره نوی تاریخ ایران اساس گذاشته شد. همچنین، راجع به زندگینامه و ویژگی‌های اشعار امام خمینی (ره) نیز تحقیقاتی از جانب دانشمندان مور تاجیک استاد روانشاد اعلی‌خوان افصحزاد انجام یافت، که همان سال نشر گردید.

باید تذکر داد، که از سر آغاز مرحله صاحب‌استقلال تاجیکستان هر چند از لحاظ اقتصادی روزنامه و مجله‌ها به مشکلات دچار آمده بودند و نشر مطبوعات تا جایی کاهش پیدا نموده بود، اما توجه به نشر نمونه‌های نظم و نثر معاصر ایران در مطبوعات کشور نیز تا جایی رونق یافت و در مراحل بعدی به یک روند پروسعت‌آشنایی جامعه تاجیکستان با ادبیات معاصر کشور هم‌زمان خویش بدل یافت، که این موضوع علی‌حده مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

آغاز هزاره نوی تاریخی برای تحول روابط ادبی تاجیکستان و جمهوری اسلامی ایران واقعاً دوران تازه‌ای گردید و در این مرحله جریان نشر و حتی تحقیق شعر معاصر ایران به یک روند متشکل بدل شد. بر اساس همین تمایل گسترده نشر و معرفی شعر معاصر ایران در تاجیکستان کتاب‌های اشعار شاعران امروز این کشور هم‌زمان - سیدعلی موسوی گرمارودی «بر خیز واژه‌ای پیدا کن»، در سال ۲۰۰۲، علیرضا قزو «سوره انگور» در سال ۲۰۰۵، سهراب سپهری «هشت کتاب» در سال ۲۰۰۵، منتخب غزلیات شهریار در سال ۲۰۰۶، قیصر امین‌پور «یک دریچه آسمان» در سال ۲۰۱۰، مهدی بهمنی زیر عنوان «ترجمان عشق»، سیمین بهبهانی به عنوان «یک دامن گل» در سال ۲۰۱۲ و دفتر اشعار طاهره صفارزاده با عنوان «طنین در دلتا» در سال ۲۰۱۳ با خط سیر بلیک به دست چاپ رسیدند. برای انجام کار تهیه و نشر آثار این شاعران معاصر ایران صاحب نظران و پژوهشگران نامور تاجیک رحمت نذری، دارانجات، رستم و هابیان، اسفندیار، شاه‌منصور شاه میرزا اقدام نموده‌اند، که نوشته‌های ایشان را به عنوان پیشگفتار برای هر یکی از این کتب می‌توان به عنوان یک تحقیق جداگانه دارای ارزش علم‌پذیرفت و آن را خدماتی شایان در معرفی شعر امروز ایران عنوان کرد. بابتکار اینجانب دفتر شعر یکی از شاعران امروز ایران حسن قربی با عنوان «کوچه‌های کمین» با پیشگفتار دانشمند صاحب نام و یکی از «چهره‌های ماندگار» دکتر اصغر دادبه با خط سیر بلیک آماده شد و توسط انتشارات «ناشر» شهر خجند چند روز پیش به چاپ رسید. همچنین به کوشش استاد ادبیات دانشگاه علامه طباطبایی جمهوری اسلامی ایران نعمت...

با این همه، مرحله نوین حیات سیاسی تاجیکستان را، که به استقلالیّت دولتی کشور و هاشدن از هیئت جماهیر شوروی پیوند می‌گیرد و همچنین پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و آغاز دوره نوی تاریخی را در این کشور به عنوان جمهوری اسلامی ایران می‌توان زمان تجدید در پیوندهای ادبی و حضور نوعی انقلاب در روابط فرهنگی و ادبی هر دو کشور نامزد نمود. جمهوری اسلامی ایران از نخستین کشورهایی بود، که استقلال سیاسی تاجیکستان را اعتراف نمود و برای افتتاح نمایندگی‌های دیپلماتی و فرهنگی خود در این کشور هم‌زمان و هم فرهنگ خویش اقدام کرد. سال ۱۹۹۱ دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان افتتاح گردید و به عنوان نخستین سفیر کبیر این کشور هم‌زمان تاجیکان علی‌اشرف مجتهد شیبستری فعالیت خود را آغاز کرد. کارشناسان و پژوهشگران تاجیکستان و هم ایران دوره فعالیت ایشان را در این مقام مرحله سرنوشت‌ساز در تکوین و تجدید و تحول روابط سیاسی و به خصوص فرهنگی هر دو کشور عنوان نموده‌اند. به طور کلی تمایل به گسترش پیوندهای فرهنگی هر دو کشور و به ویژه نفوذ و جایگاه ادبیات، علم و معارف جمهوری اسلامی ایران را در تاجیکستان مشخص‌تر چنددسته می‌توان بررسی نمود:

۱. شعر معاصر ایران و نقد و بررسی آن در تاجیکستان.
 ۲. ادبیات داستانی ایران و پژوهش‌ویژگی‌های هنری و سبکی و موضوعی آن در تاجیکستان.
 ۳. تجسم و نشر ادبیات معاصر ایران در مطبوعات نوین تاجیکستان
 ۴. فعالیت‌های نهادهای علمی و فرهنگی ایران در تاجیکستان در امر تبلیغ ادبیات معاصر ایران
 ۵. همایش و نشست‌های ادبی و علمی مربوط به ادبیات معاصر ایران در تاجیکستان
- مباحث کلی مربوط به این موضوع را به طور جداگانه بررسی خواهیم نمود.

■ انتشار آثار امام خمینی سر آغاز دوره نو در تاجیکستان

۱. شعر معاصر ایران و نقد و بررسی آن در تاجیکستان: ضمن بررسی این موضوع می‌توان نخست از معرفی شعرای دو دوره تاریخ ادبیات ایران؛ دوره قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تعریف کرد که روند برگردان با خط سیر بلیک و نشر آثار سخنوران معاصر ایران، چه از دوره قبل و چه پس از انقلاب اسلامی به یک مرحله نوین و پروسعت خویش قرار گرفت. هنوز در سال ۱۹۹۱ - نخستین سال صاحب‌استقلال تاجیکستان بود، که دفتر اشعار شاعر شهیر معاصر ایران - فروغ فرخزاد با نام «تولد دیگر» مجدداً به چاپ رسید. بعد از سال ۱۹۹۳ نمونه اشعار بنیان‌گذار

جریان انس و آشنایی جامعه تاجیکستان به شعر و ادب و کارنامه‌های شایان حوزه‌های فرهنگی کشور هم‌زمان با جمهوری اسلامی ایران در مرحله نوین تاریخی اصلاً به زمان شوروی پیوند می‌گیرد، زیرا از سال‌های پنجاهم - شصتم قرن بیستم بود، که کار تهیه و نشر نمونه‌های شعر معاصر و ادبیات داستانی ایران آغاز یافته بود. هجرت استاد ابوالقاسم لاهوتی به تاجیکستان هر چند در سال‌های بیستم قرن بیستم اتفاق افتاده بود، اما نمونه‌های اشعار در ایران سروده‌وی، در سال ۱۹۵۸ منتشر شد. در همین سال بود، که هم‌زمان دفتر سروده‌های شاعران دیگری چون ملک الشعرای بهار، خلیل سامانی و ژاله بدیع نشر گردید. سال‌های شصتم تا نودم و به اصطلاح پایان سلطنت شوروی در تاجیکستان نیز این روند به نحو خاصی ادامه پیدا نمود و همین گونه سروده‌های شاعران معاصر ایران چون ایرج میرزا در سال ۱۹۶۳، فرّخی یزدی در سال ۱۹۸۰، فروغ فرخزاد و محمد حسین شهریار در سال ۱۹۸۳ و پروین اعتصامی در سال ۱۹۸۶ و سیاوش کسری در سال ۱۹۸۸ مرتب به دست چاپ رسید، برای جامعه تاجیکستان معرفی شدند. در نشر مجموعه‌های مذکور دانشورانی چون نعیمه قهاراوه، فیضعلی نجم‌ناو، میرزا املا احمد او، غیاث‌الدین قادر او و دیگران سهم مهمی داشتند. در کنار این، روی چاپ آمدن کتاب نمونه‌های شعر شاعران معاصر ایران در تاجیکستان تحت عنوان «امواج کارون» در سال ۱۹۷۳ با ابتکار ادب‌پژوهان نامور تاجیک اعلی‌خوان افصحزاد و جابولق‌داد لیشیف به مناسبت برگزاری انجمن ادیبان کشورهای آسیا و آفریقا در آلمان‌ای مهم‌ترین اقداماتی در این عرصه به شمار می‌رود، که می‌توان گفت روند آشنایی اهل ادب و کل خوانندگان تاجیک را با ادبیات نوین ایران سرعت بخشید. چنین مجموعه دسته‌جمعی بعد از چهارده سال انتشار کتاب مذکور با کوشش‌های سه نفر از دانشوران دیگر تاجیک؛ مرگناو، فتح‌آف و شریف‌زیر عنوان «پیوند»، که در برابر فرآگیری نمونه‌های اشعار شاعران کشورهای فارسی‌زبان تاجیکستان، افغانستان، هند و پاکستان برگزیده شعرهای ۲۹ تن از شاعران معاصر ایران را نیز فرامی‌گرفت، به‌زیور طبع آراسته شد. یادآور باید شد، که تدریس ادبیات معاصر ایران به عنوان فن و ویژه‌ای در دانشکده‌های ادبیات و خاورشناسی دانشگاه‌های تاجیکستان برای کوشش پژوهشگران تاجیک در تهیه و نشر سروده‌های شاعران این کشور هم‌فرهنگ و نمونه‌هایی از ادبیات داستانی آن‌زمینه‌های محکمی فراهم آورد و با تکیه بر این که تعداد نشر آثار در زمان شوروی با ابتکار دولت در چاپخانه‌ها به مراتب زیاد بود، این اقدام بر توجه افزون جامعه تاجیکستان به آشنایی و معرفت شعر معاصر ایران نقش مؤثر گذاشت.